

Więcej niż słowa

*Podróż po zabytkach
powiatu poznańskiego*

Więcej niż słowa
*Podróż po zabytkach
powiatu poznańskiego*

POWIAT
POZNAŃSKI

Redakcja

Wydział Gabinet Starosty, Komunikacji Społecznej
i Promocji Powiatu Starostwa Powiatowego w Poznaniu
ul. Jackowskiego 18
60-509 Poznań

Zdjęcia

Adam Cierieszko

Skład, łamanie, projekt okładki

Katarzyna Krajewska

Opieka merytoryczna

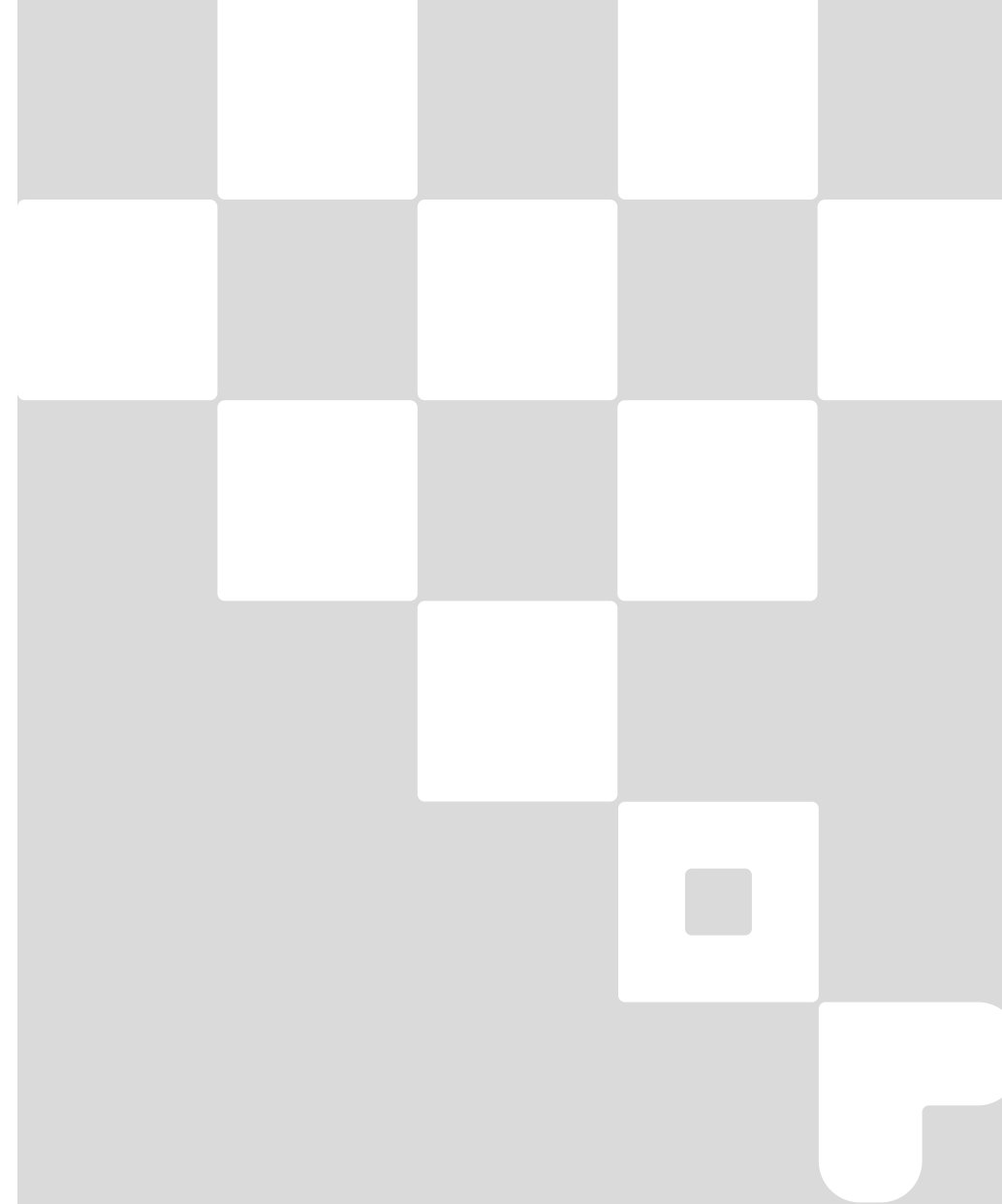
Wiesław Biegański, Powiatowy Konserwator Zabytków

2025 r.

© Starostwo Powiatowe w Poznaniu
ISBN 978-83-88993-38-1

Druk, oprawa

Zakład poligraficzny Tomasz Kędzióra
ul. Przemysłowa 6
62-095 Murowana Goślina

POWIAT
POZNAŃSKI

Szanowni Państwo,

zabytki to nie tylko kamień, drewno i cegła. To opowieści zaklęte w murach, ślady ludzkich marzeń, pracy i wiary. To świadectwa czasu, które – choć często milczące – mówią więcej niż słowa.

Oddajemy w Państwa ręce publikację, która jest zaproszeniem do niezwykłej podróży po powiecie poznańskim – regionie, gdzie historia splata się z teraźniejszością, a troska o dziedzictwo staje się wspólnym mianownikiem dla mieszkańców, samorządów i pasjonatów lokalnej kultury. Wędrując po jej kartach odwiedzą Państwo wiekowe kościoły, urokliwe dwory, pałace, imponujące wille, instytucje kultury oraz nauki, a także parki czy aleje drzew. Każdy z prezentowanych obiektów to nie tylko zabytek – to żywa część naszej tożsamości, źródło dumy i inspiracji.

Warto podkreślić, że prezentowane w albumie obiekty stanowią jedynie wycinek szerokiego zbioru zabytków. Ich wybór miał na celu ukazanie różnorodności i piękna lokalnego dziedzictwa, które przypomina nam kim jesteśmy, skąd pochodzimy, a co równie istotne, jaką spuściznę zostawimy kolejnym generacjom.

Dlatego też dbałość o zabytki oraz ich ochrona to obowiązek, który spoczywa na nas – samorządach

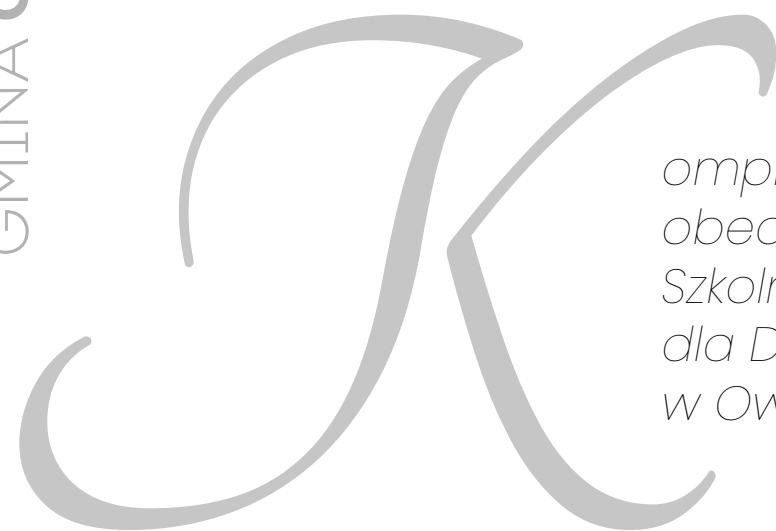
i społecznościach lokalnych. Powiat poznański od ponad ćwierćwiecza konsekwentnie wspiera działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego. Dzięki przekazanym środkom zrealizowano niejednokrotnie bardzo potrzebne, a czasem wręcz pilne prace konserwatorskie, restauratorskie czy remontowe. Nasze fundusze pozwoliły przywrócić dawny blask wielu cennym obiektom, a niektóre z nich zyskały całkiem nowe życie.

Dziękuję wszystkim, którzy przyczynili się do powstania tego albumu – autorom tekstów i fotografii, historykom sztuki, a przede wszystkim tym, którzy na co dzień dbają o zachowanie naszego dziedzictwa dla przyszłych pokoleń.

Niech ta publikacja będzie nie tylko spacerem po pięknie minionych epok, ale też impulsem do dalszego odkrywania i pielęgnowania tego, co najcenniejsze.

Zapraszam w niezwykłą podróż po zabytkach powiatu poznańskiego

*Jan Grabkowski
starosta poznański*

*kompleks pocysterski,
obecnie Specjalny Ośrodek
Szkolno-Wychowawczy
dla Dzieci Niewidomych
w Owińskach*

Historia cysterek w Owińskach sięga XIII wieku, kiedy to zostały tam sprowadzone przez Przemysła I oraz jego brata, księcia Bolesława Pobożnego. Zespół klasztorny wzniesiono w XVIII wieku, a od połowy XIX wieku, po likwidacji zakonu, rozpoczęto jego adaptację na potrzeby szpitala psychiatrycznego. Nadbudowano korpus klasztoru o jedno piętro oraz rozbudowano kompleks o kolejne budynki i ogrodzenie. Po II wojnie światowej kompleks zaadaptowano na potrzeby Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci Niewidomych, który działa tam do dzisiaj i jest własnością powiatu poznańskiego. Obiekt został poddany kompleksowej modernizacji i konserwacji, dzięki której Ośrodek zachował swoją funkcjonalność przy jednoczesnym poszanowaniu relikwów dawnego klasztoru. Dodatkową atrakcją tego miejsca jest Park Orientacji Przestrzennej, funkcjonujący w otoczeniu zabytkowych alei grabowych oraz muzeum tyflogiczne i muzeum zapachów – wyjątkowe w skali kraju i Europy.

Kościół pw. św. Jana Chrzcziciela w Owińskach

To dawny, przylegający do zabudowań klasztornych, kościół cysterek, którego historia sięga czasów lokacji zakonu, to jest połowy XIII wieku. Gruntownie przebudowany w XVIII wieku przez znakomitych architektów, Jana Catenazzi i Pompeo Ferrari, uzyskał obecną bryłę z charakterystyczną barokową kopułą zwieńczoną latarnią oraz wieżą zegarową, skrywającą relikty średniowiecznego kościoła. We wnętrzu można podziwiać wspaniałe polichromie Adama Swacha z około 1730 roku o bogatym programie ikonograficznym.

K

kościół pw. św. Mikołaja w Owińskach

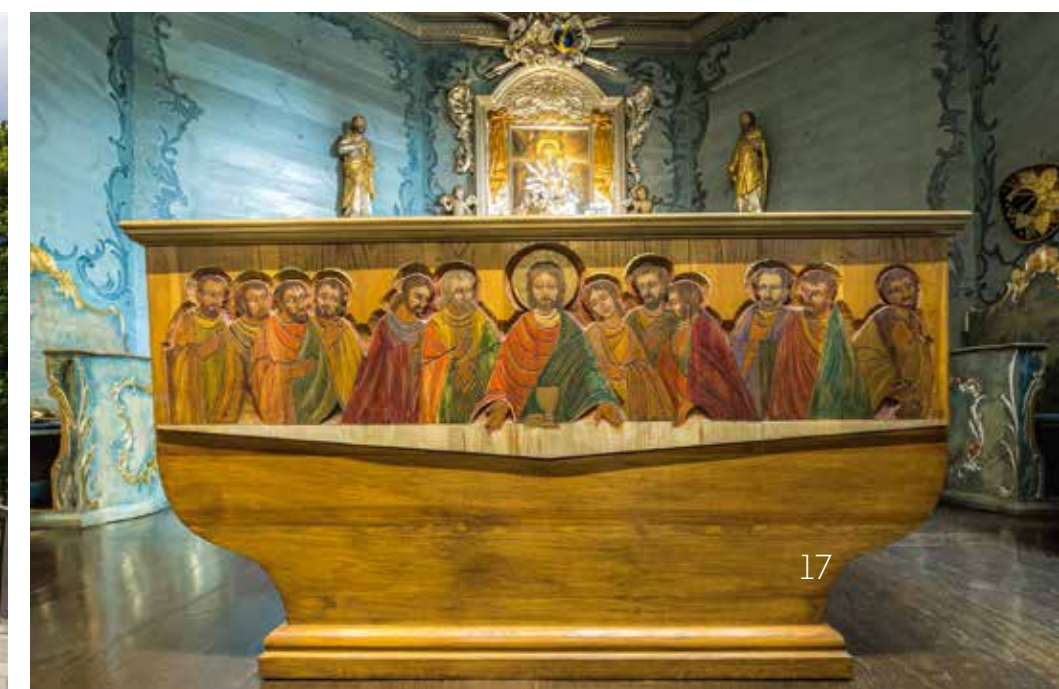
Świątynia z połowy XV wieku, dawny kościół parafialny. W nawie można podziwiać oryginalne belki stropu z okresu renesansu. Są one ozdobione malowanymi rozetami, dwie z nich zawierają inskrypcje łacińskie. Przy fasadzie w latach 70-tych XVIII wieku wystawiono drewnianą, zewnętrzną wieżę (obecnie nieistniejącą), której wygląd można podziwiać na zachowanym miedziorycie z początku XIX wieku autorstwa K.F. Schinkla. Od 1939 roku kościół popadał w ruinę. Dopiero po remoncie w latach 2016–17 odzyskał dawną świetność. Wnętrze zachowało surowy, niemal minimalistyczny wystrój. Teren przykościelny wyodrębniony jest malowniczym, kamiennie-ceglanym ogrodzeniem z bramą. Za cmentarzem przykościelnym, w kierunku Warty, znajduje się atrakcja przyrodnicza, pomnikowy dąb „Bartek”, jeden z najstarszych w Wielkopolsce.

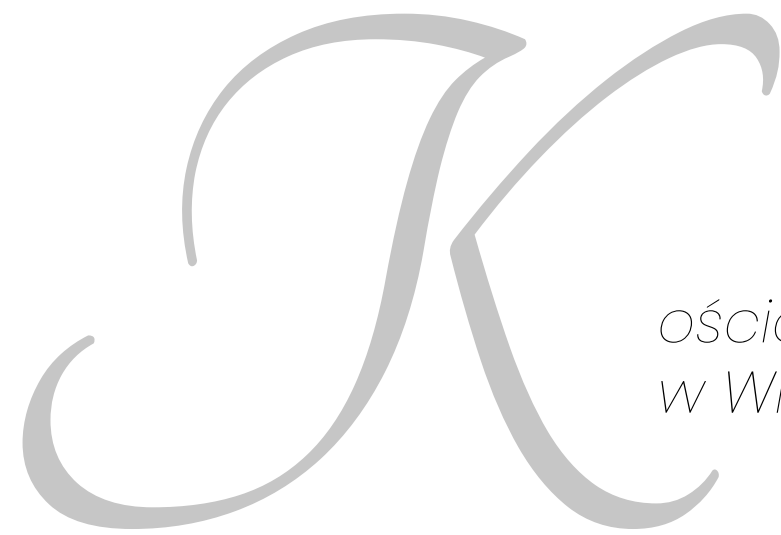

K

ościół pw. św. Józefa w Kicinie

W latach 1564–74 proboszczem parafii był Jan Kochanowski. Wiele wskazuje jednak na to, że najwybitniejszy polski poeta epoki renesansu nigdy osobiście w Kicinie się nie pojawił. Miał on tytularny tytuł proboszcza, a jego beneficjum obejmowało majątek złożony z kilku wsi, ze stolicą właśnie w Kicinie. Wyposażenie i wystrój świątyni stanowi piękny, jednorodny stylistycznie, pochodzący z końca XVIII wieku zespół. Kościół jest częścią „Szlaku kościołów drewnianych wokół Puszczy Zielonka”.

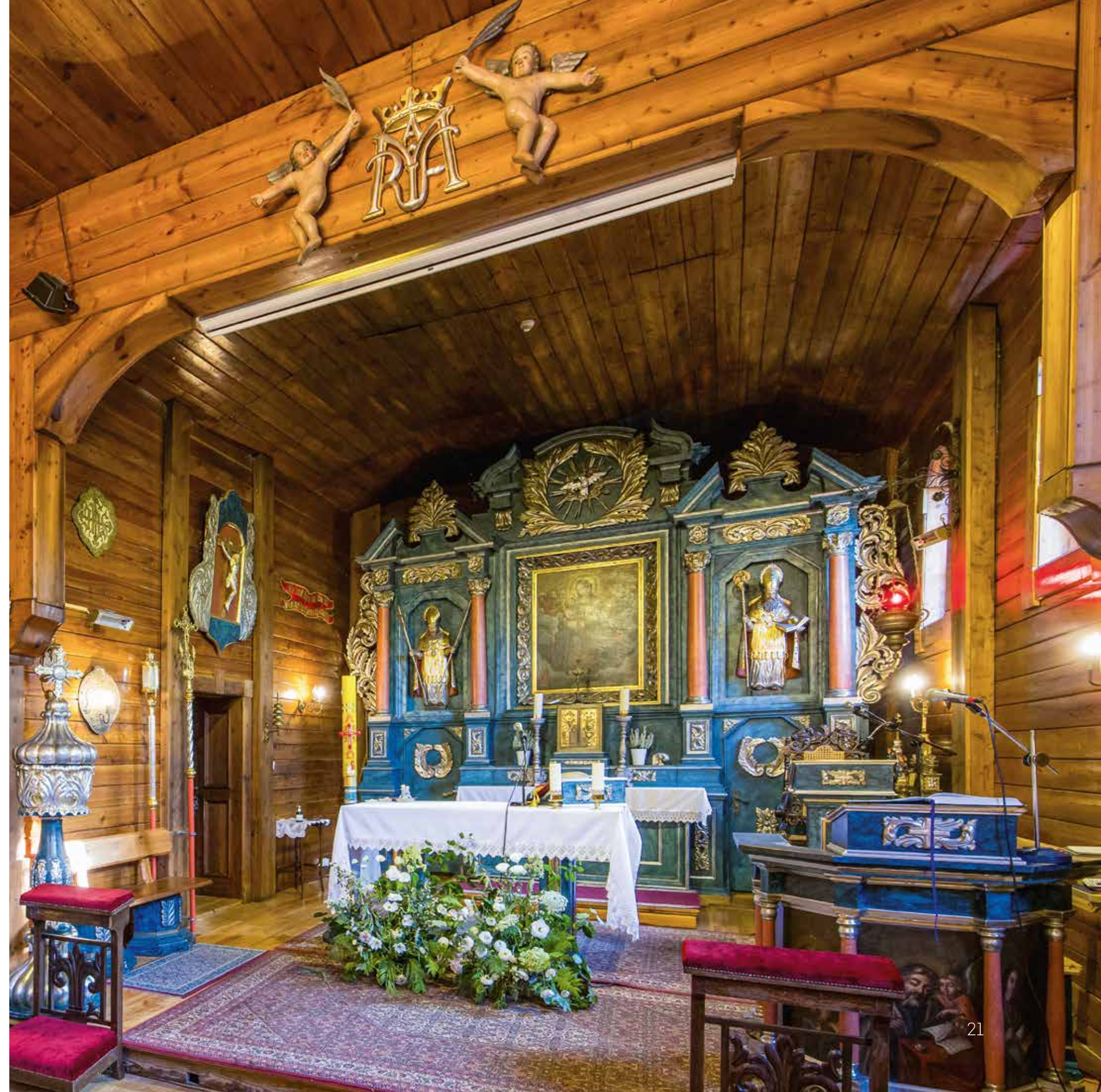

*kościół pw. św. Mikołaja
w Wierzenicy*

Jeden z najstarszych drewnianych kościołów w Wielkopolsce. Parafia wierzenicka istnieje od XIII wieku. Obecna świątynia zbudowana została w XVI wieku. Najstarsza część – prezbiterium i nawa – datowana jest na 1589 rok. W ostatnich latach zakończono remont generalny elewacji i dachu. Na podstawie fotografii pochodzącej z 1895 roku odtworzono kształt zwieńczenia wieży kościelnej, przywracając oryginalne pokrycie z gontu. W głównym ołtarzu znajduje się XVII-wieczny obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem, fundacji kołodzieja Bartłomieja z Kłecka. W kościele zobaczyć można niezwykle cenny pomnik grobowy Augusta Cieszkowskiego. Hrabia – opiekun kościoła i zarządca posiadłości, zapraszał do Wierzenicy wielu wybitnych Polaków, między innymi pisarza Zygmunta Krasińskiego.

K

kościół pw. św. Michała Archanioła w Uzarzewie

Świątynia z 1749 roku, zbudowana w miejscu wcześniejszego, drewnianego kościółka. Wiele elementów wyposażenia kościoła pochodzi z okresu baroku. Podczas remontu w 2001 roku, na wieży znaleziono zalakowaną butelkę z listem dla potomnych napisanym w 1868 roku przez miejscowego nauczyciela Franciszka Polczyńskiego, a także kilka monet i czasopism. Mimo że patronem jest św. Michał Archanioł, kościół nie posiada własnego dedykowanego ołtarza – jego postać przypomina XIX-wieczną figurę gipsową.

K

kościół pw. św. Michała Archanioła w Pobiedziskach

Kościół powstał na przełomie XIII i XIV wieku i jest jedną z najstarszych gotyckich świątyń w Wielkopolsce. W kolejnych latach często odbudowywany, po zniszczeniach wywołanych najazdem krzyżackim w 1331 roku czy pożarze w 1579 roku. Na zasuwie ołtarza znajduje się obraz patrona z 1621 roku. Zewnętrzne mury kościoła mają ponad 1000 zagadkowych dołków, najprawdopodobniej pochodzących z XIV-XVI wieku. Mogły one służyć do rytualnego krzesania ognia w czasie Wielkiej Soboty, co było praktykowane w późnym średniowieczu. Podczas ostatniego remontu zostało przywrócone historyczne pokrycie z łupka układanego w „karo”. Obok kościoła stoi drewniana dzwonnica z XIX wieku, zawierająca cztery dzwony, w tym odnaleziony w 1998 roku dzwon Kazimierz Odnowiciel.

ANIŃI RZEKE JEJ DUCH SWIE
TY ZSTAPI NA CIEBIE I MOC
NAJWYSSZEGO CIĘ ZACIE
NI PRZEJĄ I CIE SIĘ, C
CIEBIE NARODZI
SWIEŁ SNIEM
BOŻYM BE
DZIE NAZ
WANĘ
DUSI

NARODZIŁ SIĘ WAM DZIS ZBAWI
CIEL KTOŚ JEST CHRZEŠCIJAN
W MIEŠCIE LIAWELAWYM A TO
BUCIŁ DŁA WAS ZNAKIEM
ZNAJZIELIŁ NIEMO
WŁE CWINIETU W
PIELIŠZKI I
ZŁODNEW
ZŁOBIŁ
1903

K

kościół pw. Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny w Jerzykowie

Kościół został zbudowany w stylu neogotyckim dla lokalnej społeczności ewangelickiej na początku XX wieku. Budynek wyróżnia się wysmukłą wieżą. W 1946 roku świątynia została przekazana katolikom. Obiekt przeszedł generalny remont na początku XXI wieku. W sąsiedztwie świątyni znajduje się dawny park z XIX wieku.

K

kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Siekierkach Wielkich

Kościół został wzniesiony około 1762 roku z fundacji jezuitów, którzy byli ówczesnymi właścicielami wsi. Legenda głosi, że było to w miejscu, w którym kiedyś pod krzakiem róży objawiła się księżniczka Meranu, późniejsza jego patronka – św. Jadwiga Śląska. Jednym z najcenniejszych elementów kościoła jest barwna polichromia z drugiej połowy XVIII wieku, która zachowała się na stropie nawy i przedstawia św. Jadwigę otoczoną aniołami i czterema ewangelistami. Obok świątyni znajduje się drewniana dzwonnica, która jest charakterystycznym elementem krajobrazu wielkopolskiej wsi.

K

ościół
pw. św. Kazimierza
w Gultowach

Kościół został zbudowany w latach 1737–38 w konstrukcji szachulcowej, co oznacza, że jego drewniany szkielet wypełniony został gliną z trocinami. W kościele znajduje się nie tylko bogate barokowe i rokokowe wyposażenie, ale także murowana kaplica grobowa Bnińskich, połączona z budynkiem świątyni. Unikalna jest także częściowo zachowana barokowo-rokokowa polichromia, nadająca wnętrzu prostego, wiejskiego kościoła pałacowy rozmach.

*Wiatrak Koźlak
w Czerlejnii*

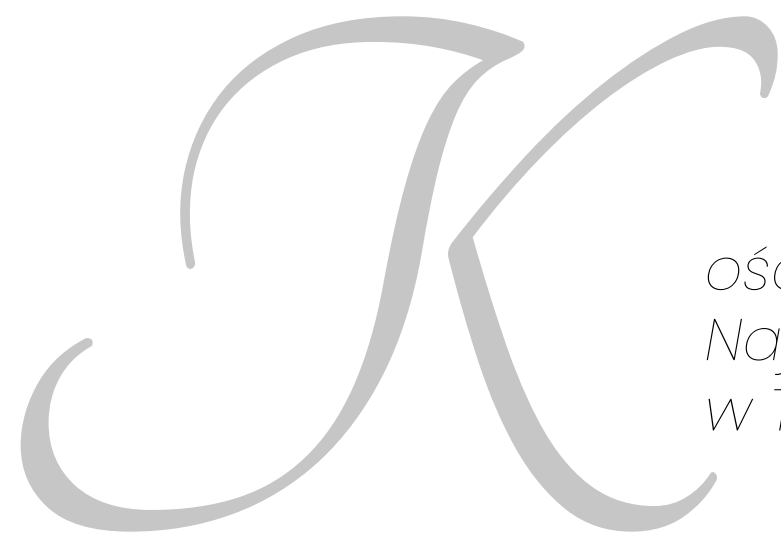
To jeden z ostatnich w Wielkopolsce koźlaków, który obecnie służy celom edukacyjnym i turystycznym. Obiekt został zbudowany na przełomie lat 1754–80. Pierwotnie znajdował się w Sławiu, ale w 1865 roku został kupiony przez Piotra Brodzińskiego. Wiatrak służył do mielenia zboża do 1948 roku, a następnie niszczał. Został rozebrany – jego elementy przewieziono i ponownie złożono w Czerlejnii, w pobliżu kościoła. Zagrożony całkowitym zniszczeniem został interwencyjnie wykupiony od dotychczasowego właściciela przez gminę Kostrzyn i odrestaurowany.

Dwór w Tulcach

Dwór w obecnej postaci powstał w 1920 roku. Inicjatorem budowy był Ignatz Sarrazin, właściciel pobliskiej Kruszewni i Żernik, pochowany na swarzędzkim cmentarzu parafialnym, w rodzimym mauzoleum. Jest to piętrowy, podpiwniczony budynek o neobarokowych cechach, pokryty dachem mansardowym. Dwór otacza park z przełomu XIX i XX wieku, którego wyróżniającym się elementem jest brukowana aleja dojazdowa, obsadzona kasztanowcami. Rośnie tam cenny starodrzew reprezentowany przez typowe parkowe gatunki.

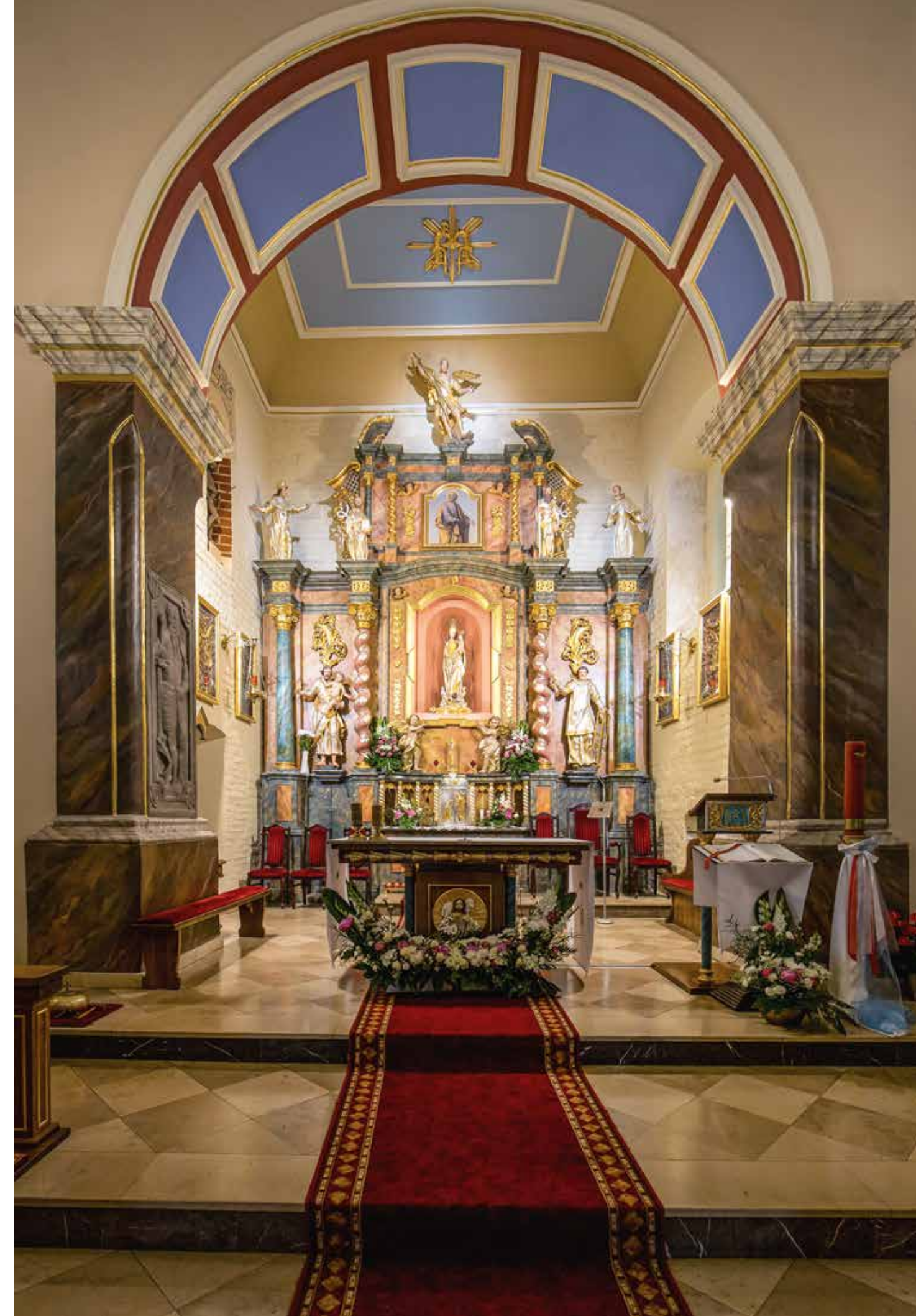

*kościół pw. Narodzenia
Najświętszej Maryi Panny
w Tulcach*

Kościół jest jedną z najstarszych ceglanych świątyń w Wielkopolsce. W ostatnich latach, w trakcie prowadzonych remontów, odkryte zostały i wyeksponowane relikty architektoniczne, potwierdzające romańskie pochodzenie kościoła, między innymi efektowny portal czy okna w ścianach korpusu i prezbiterium. Wieża jest efektem XVIII-wiecznej rozbudowy kościoła. W świątyni znajduje się figura cudownej Matki Bożej Tuleckiej. Rzeźba powstała około 1500 roku z drewna lipowego i nawiązuje do typu tzw. Pięknych Madonn. Jej wykonawcą był nieznany artysta z Wielkopolski. Kult Matki Bożej w Tulcach jest bardzo stary, choć jego dokładny początek nie jest znany z powodu pożaru archiwum parafialnego w XVIII wieku.

Zamek w Kórniku

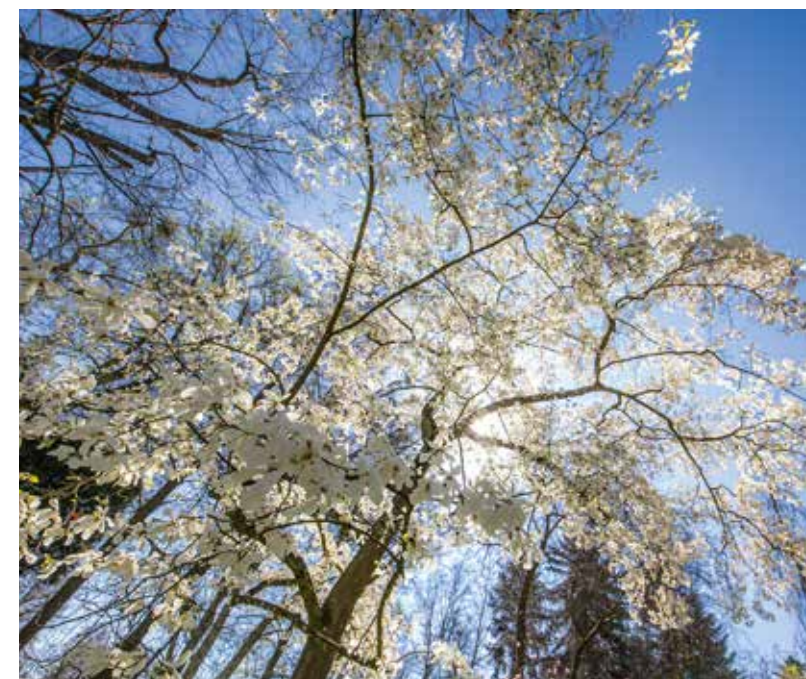
Zamek powstał w XIV wieku i, z założenia, miał pełnić funkcję obronną. Dopiero późniejsze zmiany konstrukcyjne i architektoniczne, nadążając za nowymi trendami, stopniowo zmieniały jego charakter z obronnej warowni w magnacki pałac. Największej przebudowy obiektu podjął się w XIX wieku jego nowy właściciel Tytus Działyński, który postanowił przekształcić kilka pomieszczeń zamku w okazałe biblioteki. Mieści ona ponad 400 tysięcy książek, z czego 30 tysięcy uznanych zostało za starodruki. Architektura budynku stała się sztandarowym przykładem neogotyku. Zamek znajduje się na wyspie wygradzonej fosą, w otoczeniu dawnego parku, obecnie – Arboretum Kórnickiego. Zabytek uznany za Pomnik Historii.

Arboretum w Kórniku

Arboretum Kórnickie posiada status ogrodu botanicznego – jednego z największych w Europie, w którym rośnie ponad 3 tysiące roślin. Zebrano tutaj bogatą kolekcję drzew i krzewów pochodzących z umiarkowanej strefy półkuli północnej. Szczególnie liczne gatunki reprezentują flory drzewiaste wschodniej Azji i Ameryki Północnej. W kolekcjach rosną także drzewa i krzewy z górskich obszarów Azji Środkowej i Kaukazu. Rokrocznie przyciąga tłumy turystów w okresie kwitnienia magnolii, lilaków i różaneczników. Arboretum należy do Instytutu Dendrologii Polskiej Akademii Nauk.

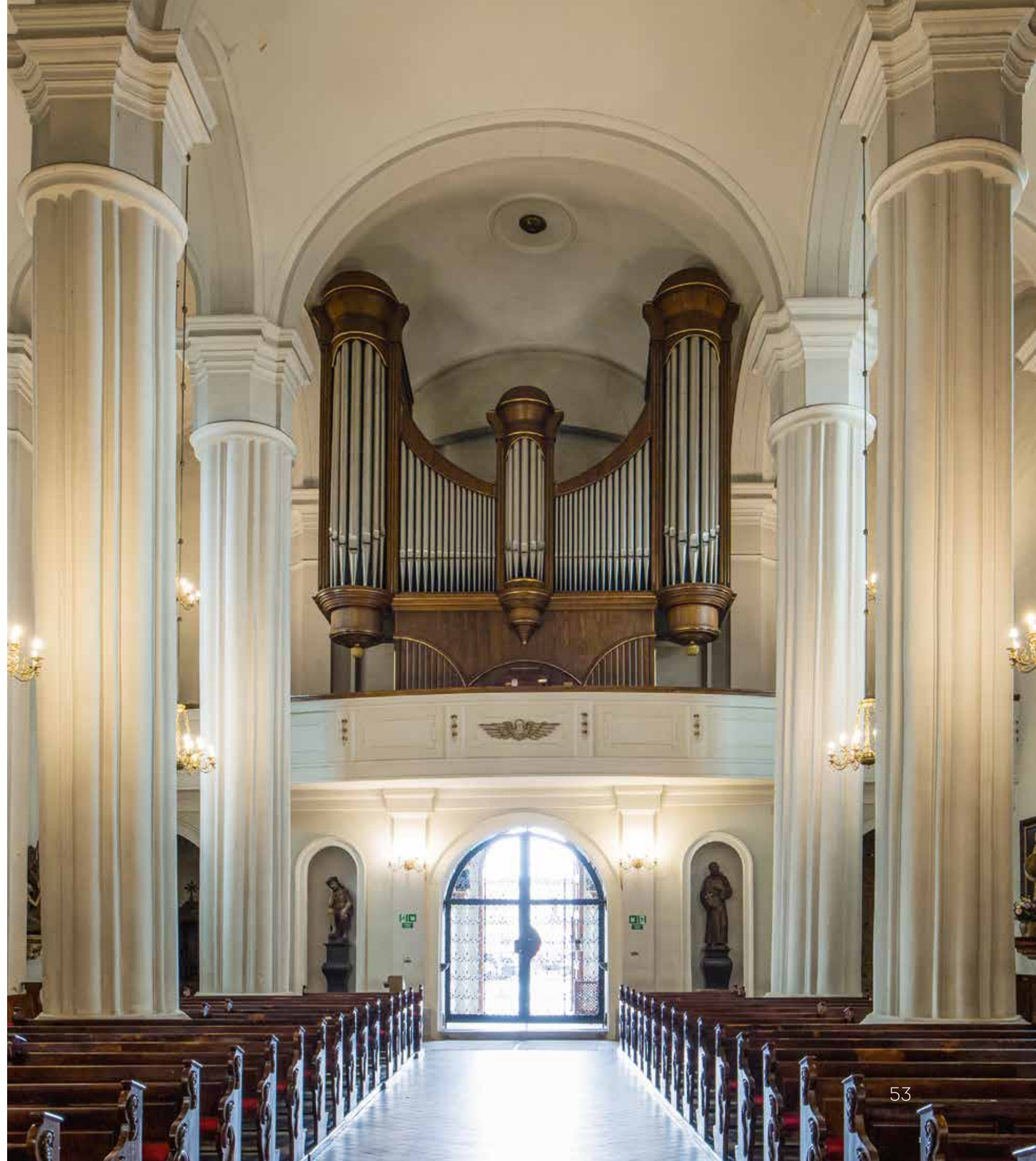

K

ościół pw. Wszystkich Świętych w Kórniku

Kościół, wspólnie z zamkiem i parkiem, został wpisany na listę polskich Pomników Historii. Pierwotna gotycka świątynia z 1437 roku była w późniejszych czasach przekształcana. W XVI wieku służyła przez pewien czas jako zbór luterański, a po wielkim pożarze w 1836 roku została odbudowana w stylu gotyku romantycznego. W kościele znajdują się nagrobki właścicieli zamku i Kórnika, takich jak Górkowie czy Działyńscy. Razem z otaczającym ceglany murem z charakterystycznymi wieżami bramnymi tworzy wyjątkową oprawę architektoniczną południowej części kórnickiego rynku.

*Plebania parafii rzymskokatolickiej
pw. św. Wojciecha w Kórniku-Bninie*

Budynek został wybudowany w latach 1906–08 według projektu wybitnego wielkopolskiego architekta, Rogera Sławskiego. Na ówczesne lata na wskroś nowoczesny, zawierający na parterze hol, kancelarię, bibliotekę z salonem, jadalnię i windę komunikującą parter z kuchnią zlokalizowaną w piwnicy. Pod koniec lat 20-tych plebanię rozbudowano o taras od strony Jeziora Bnińskiego. Plebania położona jest w otoczeniu ogrodu podnoszącego krajobrazowe walory zespołu.

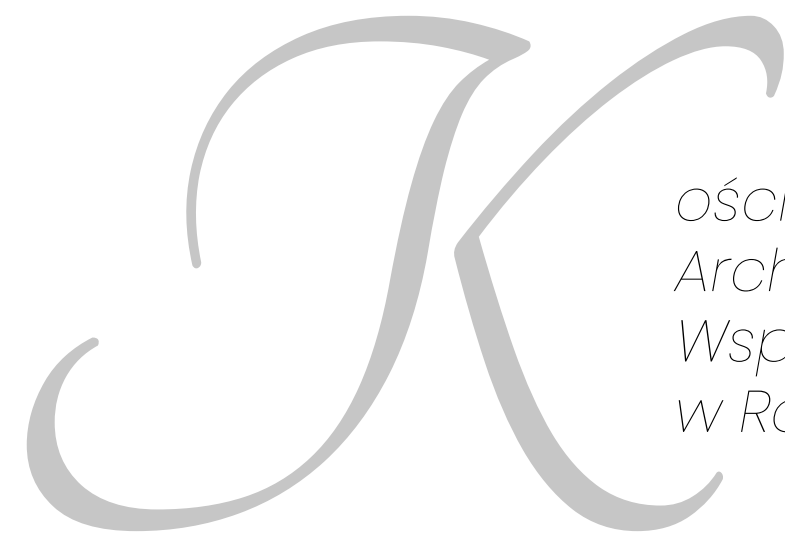

Zespół pałacowo-parkowy w Rogalinie

Perła wielkopolskiej architektury, z unikatowym zespołem pałacowo-parkowym, który w 2018 roku wpisano na listę Pomników Historii. Pałac wybudował Kazimierz Raczyński w latach 1770-76 w stylu późnobarokowym, który łączy w sobie elementy rokoka i klasycyzmu. Słynie on z imponujących wnętrz rodowych i bogatej kolekcji malarstwa wyróżniającej się w skali kraju. Jednym z dzieł znajdujących się tam jest „Dziewica Orleańska” Jana Matejki. Imponująca jest również kolekcja dzieł Jacka Malczewskiego. Wyróżnia się także wiernym odtworzeniem poszczególnych pomieszczeń tak, jak one wyglądały w okresie międzywojennym. W skład zespołu pałacowo-parkowego wchodzi między innymi dawna kaplica pałacowa, obecnie kościół parafialny z kaplicą grobową Raczyńskich. Park natomiast jest jednym z największych w Europie skupisk pomnikowych dębów. Trzy najstynniejsze z nich Lech, Czech i Rus, są jednymi z najstarszych drzew w Polsce.

*kościół pw. św. Michała
Archanioła i Matki Bożej
Wspomożenia Wiernych
w Rogalinku*

Świątynia została wzniesiona w latach 1682–1712 z fundacji Hieronima Wierzbowskiego. W 1964 roku oficjalnie uznano ją za Sanktuarium Matki Bożej Wspomożenia Wiernych. Legenda głosi, że figura Matki Bożej została znaleziona w Warcie, stąd przydomek „Pani Warty”. Rzeźba niegdyś uważana za cudowną i słynącą łaskami, została skradziona w 2002 roku. Teraz stoi jej wierna kopia. W kościele znajduje się również certyfikowany kamień z góry Gargano, miejsca objawień Archanioła Michała. Kościół przeszedł gruntowny remont konstrukcji, aktualnie trwają prace konserwatorskie we wnętrzu, przywracające historyczny wygląd ołtarzy oraz ścian (polichromie).

B

*udynek sanatorium
Chorób płuc i gruźlicy –
szpital w Ludwikowie*

Pierwotny pensjonat z lat 80-tych XIX wieku w stylu szwajcarskim, charakteryzował się drewnianymi balkonami, werandami i ozdobnym dachem. Budynek w swojej historii pełnił między innymi funkcję pensjonatu z restauracją i ośrodka dla dzieci z gruźlicą. Podczas II wojny światowej był niemieckim zakładem wynarodowiającym, a następnie wojskowym szpitalem Armii Czerwonej. W pobliskim parku znajduje się kaplica św. Michała Archanioła z relikwiami św. Ojca Pio oraz pijalnia z lokalną wodą „Ludwiczanka”.

*Willa Eugenia
w Puszczykowie*

Na początku XX wieku wybudował ją Zygmunt Janaszek. Willa posiada przepiękną, rzeźbioną sycerkę na werandzie. Po wojnie obiekt popadał w ruinę. W 2018 roku, po okresie zaniedbania i zagrożenia wyburzeniem, willa została wpisana do rejestru zabytków, co uchroniło ją przed zniszczeniem i otworzyło drogę do remontu. Obecnie jest własnością prywatną, zachwyca niepowtarzalnym klimatem.

Sadwinówka w Puszczykowie

Dom zbudowany w 1900 roku przez Włodzimierza Adamskiego. Był jedną z pierwszych tego typu budowli w mieście, które zapoczątkowały rozwój Puszczykowa jako letniska. Willa powstała w stylu szwajcarskim, charakterystycznym dla budownictwa letniskowego z tamtego okresu. Od 2017 roku budynek jest poddawany gruntownemu remontowi, przywracającemu jego historyczny wygląd i kolorystykę. We wnętrzu na ścianach odkryto dekorację malarską, nawiązującą do letniskowego charakteru domu, która zostanie częściowo zachowana i poddana konserwacji.

B

*udynek dawnego
dworca kolejowego
w Puszczykowie*

Budynek powstawał w latach 1905–12 i został zaprojektowany w modnym wówczas stylu szwajcarskim, harmonizując z letniskowym charakterem Puszczykowa. Sukcesywnie rozbudowywany dworzec obsługiwał rosnący z roku na rok ruch pociągów osobowych z Poznania, przywożąc mieszkańców na wypoczynek. Jego fasada od strony peronu uznawana jest za wizytówkę miasta. Warto zwrócić uwagę na stylowy, zabytkowy zegar, który stanowi ważny element dworca i posiada oryginalną konstrukcję. Obecnie w budynku znajduje się restauracja „Lokomotywa”.

*Willa typu Landhaus
w Puszczykowie*

Przykład typowej zabudowy mieszkalnej Puszczykowa z przełomu XIX i XX wieku. Landhausy początkowo pełniły funkcje związane z pobytem o charakterze letniskowym. Formą i pokryciem wysokich dachów, szkieletową konstrukcją ścian na wyższej kondygnacji, asymetrią bryły i dekoracją snycerską nawiązywały do architektury szwajcarskiej (tyrolskiej) i niemieckiej. Na budowę takich domów pozwolić sobie mogły tylko bogatsze rodziny. Budynek powstał około 1910 roku dla właścicieli niemieckich. W okresie międzywojennym, podobnie jak wiele nieruchomości, przeszedł w ręce polskie.

K

ościół pw. Wszystkich Świętych w Słupi

Pierwotny kościół Wszystkich Świętych istniał w Słupi co najmniej od roku 1298. Obecna, murowana świątynia w stylu neogotyckim powstała w latach 1869–70.

Budynek był rozbudowywany według projektu wielkopolskiego architekta, Rogera Sławskiego, i w takim kształcie przetrwał do dzisiaj. W kościele można obejrzeć obrazy z drugiej połowy XVII wieku oraz chrzcielnicę z drugiej połowy XVIII wieku. Są także figury aniołów, ufundowane przez budowniczych Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej. We wnętrzu prowadzone są szeroko zakrojone prace konserwatorskie polichromii i dekoracji ściennej oraz wyposażenia.

K

ościół pw. św. Barbary w Tomicach

Kościół powstał w 1463 roku z inicjatywy Mikołaja Tomickiego, chorążego poznańskiego. Fundator zdecydował się na cegłę jako materiał budowlany, choć w ówczesnych czasach była to droga inwestycja. W lewym ołtarzu bocznym umieszczony jest obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem, datowany na drugą połowę XVI wieku, który jest kopią obrazu Albrechta Dürera z roku 1517. Z zewnątrz zachowała się późnogotycka bryła kościoła z charakterystycznymi stromymi dachami i przyporami, jednak jego wnętrze zostało gruntownie przebudowane w stylu barokowym w 1770 roku. Kościół przeszedł kompleksowy remont wnętrza.

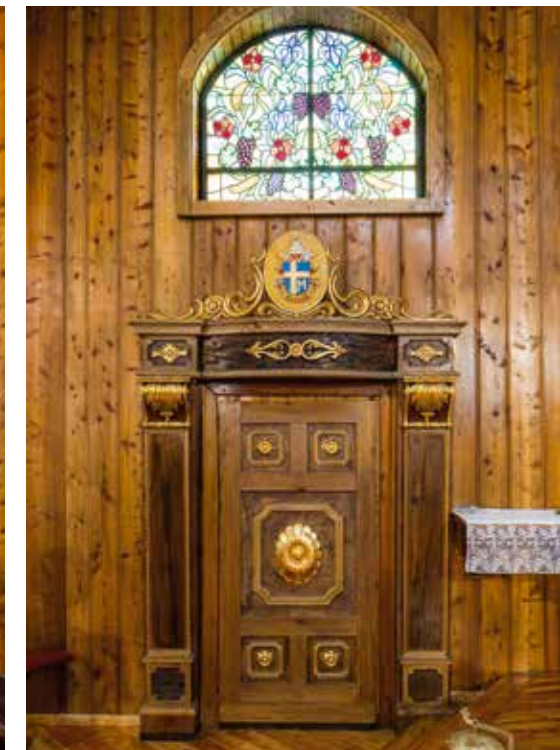
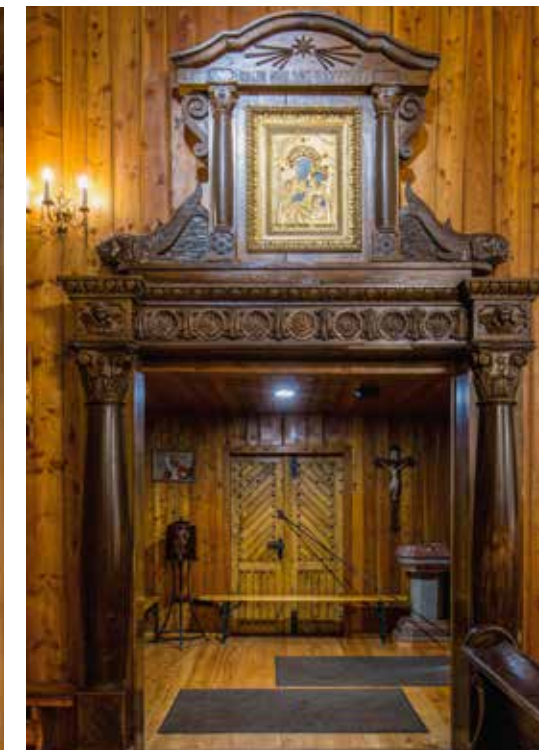
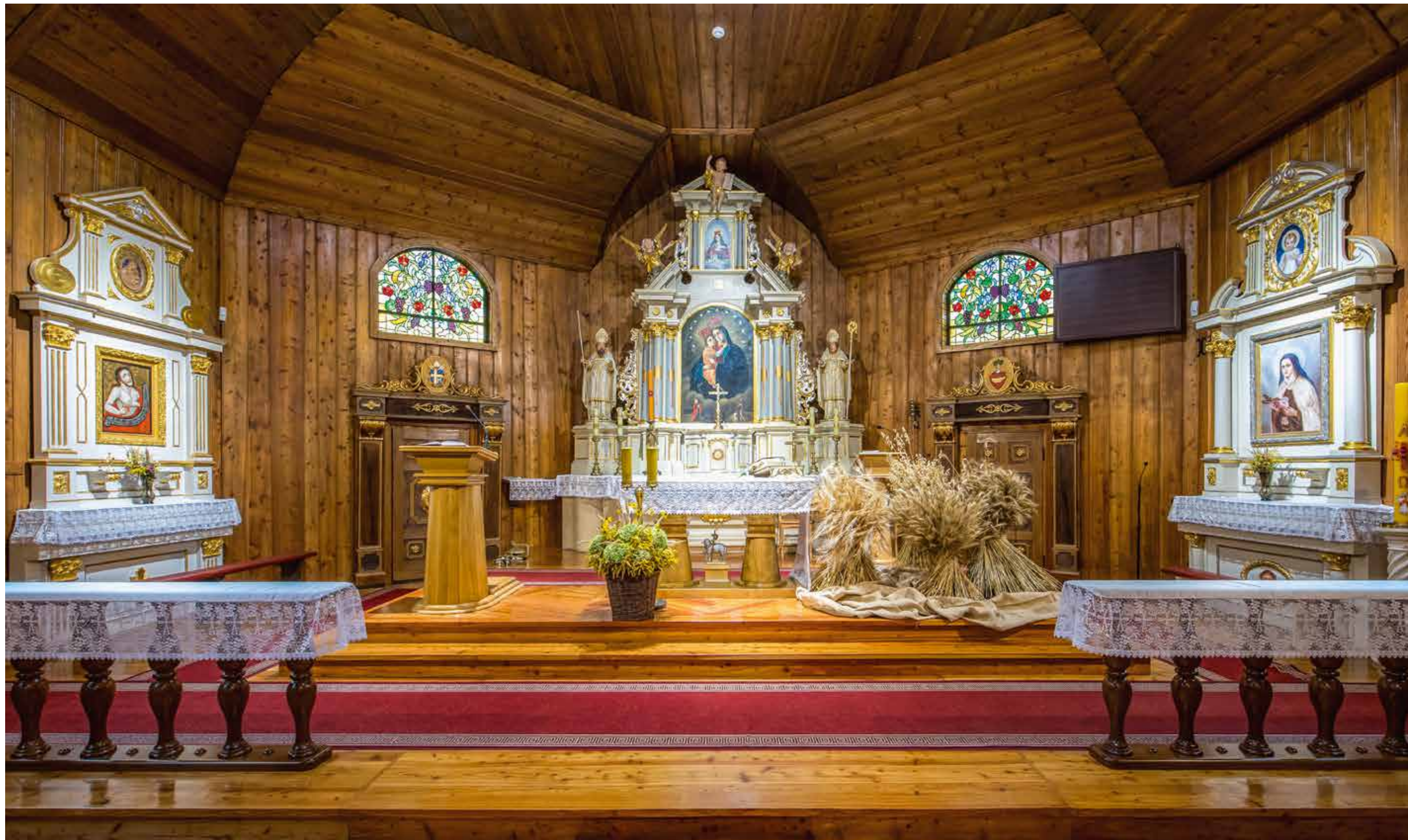

K

kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej w Łodzi

Kościół jest obiektem o bogatej historii, wzniesionym w drugiej połowie XVII wieku. W 1854 roku dobudowano neobarokową kaplicę grobową dla rodziny Potockich, właścicieli pobliskiego Będlewa. Barokowy ołtarz zdobi obraz Matki Boskiej Pocieszenia z roku 1866, który powstał jako wotum dziękczynne po epidemii cholery. Jeszcze w latach powojennych – jak pokazuje fotografia – dach kościoła był kryty strzechą, rzecz całkowicie wyjątkowa. W latach 80-tych kościół przeszedł kapitalny remont, polegający na wymianie niemal całej konstrukcji drewnianej. Kościół stoi w otoczeniu malowniczego parku otoczonego zabytkowym, murowanym i drewnianym ogrodzeniem. Obok świątyni znajduje się drewniana dzwonnica i dzwon odlany w 1684 roku dla upamiętnienia zwycięstwa Jana III Sobieskiego pod Wiedniem.

K

*ościół pw. św. Teresy
od Dzieciątka Jezus
w Jeziorkach*

Kościół został zbudowany przez niemieckiego właściciela majątku, Heinricha von Tiedemanna, jako świątynia ewangelicka. Na dzwonie, odlanym w niemieckiej miejscowości Apolda, widnieje napis w języku niemieckim: „Jedynemu Bogu na wysokościach niech będzie chwala”. W ręce katolików świątynia przeszła w 1935 roku. Wnętrze zachowało oryginalne wyposażenie z XIX wieku. Ze względu na zły stan elewacji ceglanych w ostatnich latach dokonano remontu, który miał zabezpieczyć mury przed dalszą destrukcją. Kościół charakteryzuje się doskonałą akustyką.

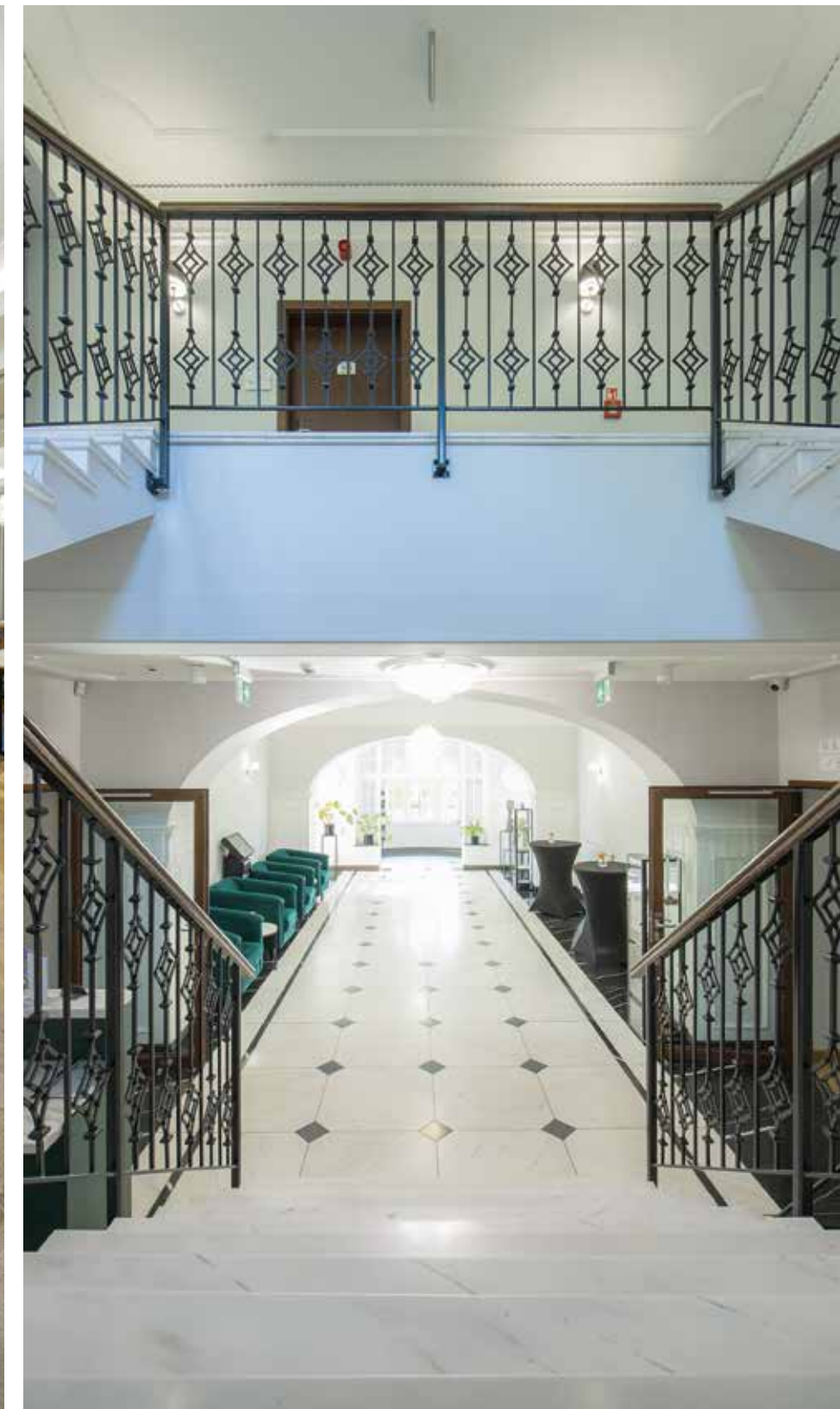

Dwór w Skrzynkach

Dwór powstał w latach 70-tych XIX wieku dla niemieckiej rodziny Iffland. Po II wojnie światowej majątek znacjonalizowano, a następnie obiekt służył jako ośrodek wypoczynkowy. Od 2022 roku, po przeprowadzeniu kompleksowego remontu i adaptacji, dwór jest siedzibą Instytutu Skrzyнки – samorządowej instytucji kultury zajmującej się dokumentacją, rozwojem i promocją dziedzictwa kulturowego i kulinarnego powiatu poznańskiego. Dwór Skrzyнки stanowi własność powiatu poznańskiego i jest kluczowym miejscem dla Szlaku Kulinarnego „Smaki Powiatu Poznańskiego”.

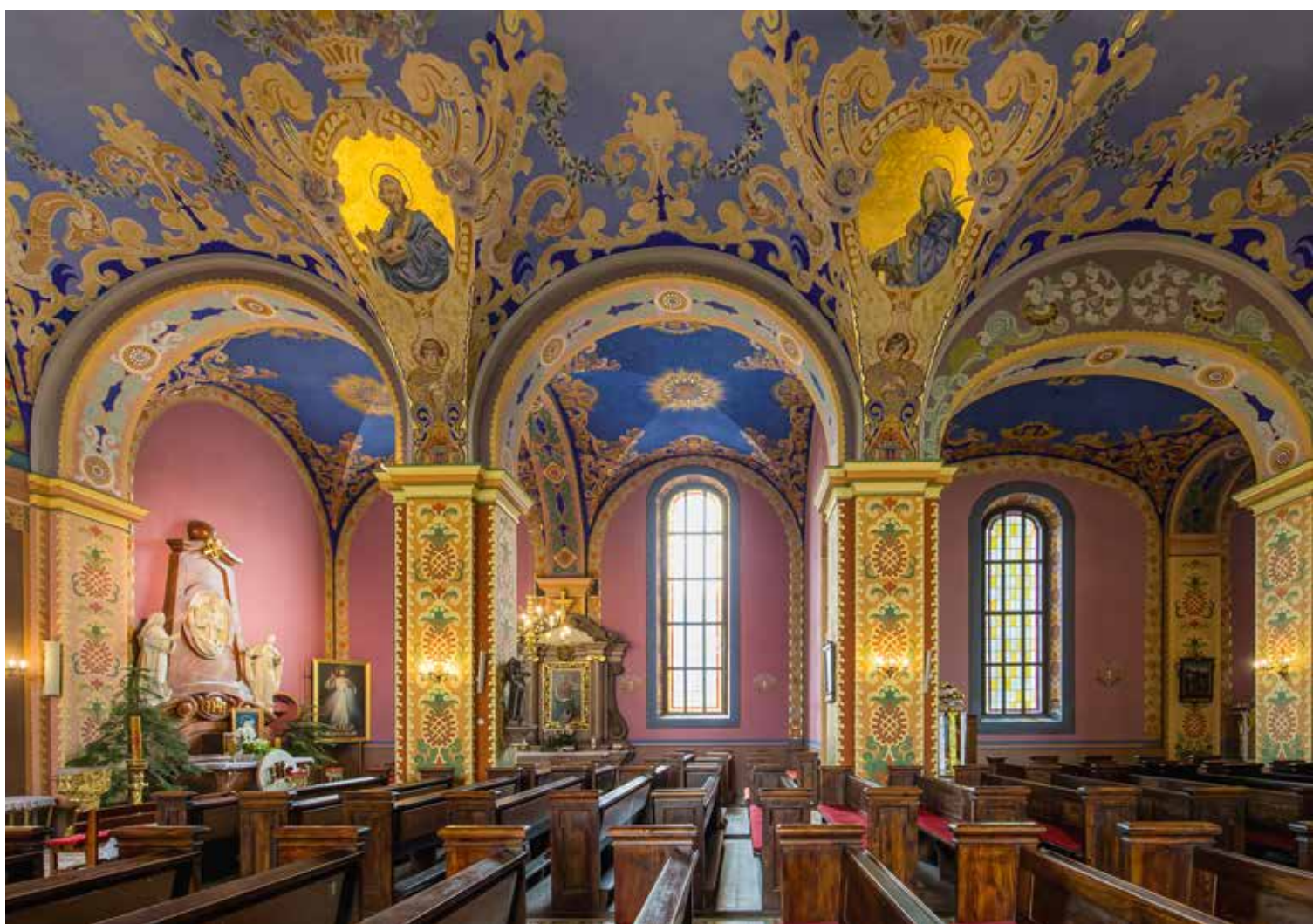

K

ościół pw. św. Andrzeja Apostoła w Komornikach

Świątynia jest przykładem niezwykłego połączenia kilku stylów architektonicznych – neobarokowa bryła została dobudowana na początku XX wieku do starszego, gotyckiego prezbiterium z przełomu XV i XVI wieku, tworząc unikalną przestrzeń. Wnętrze kościoła ozdobione jest wyjątkową, secesyjno-modernistyczną polichromią, pokrywającą wszystkie ściany i sklepienia, wykonaną w 1917 roku przez Wiktora Gosienieckiego i Henryka Jackowskiego Nostitz, doskonale komponującą się z głównie neobarokowym wyposażeniem. Resztę dekoracji dopełnia grupa secesyjnych witraży tworząc niezwykle barwny, ale spójny wystrój wnętrza. Ponadto, wewnątrz znajdują się zabytkowe organy, które można usłyszeć podczas Ogólnopolskiego Festiwalu Muzyki Organowej i Kameralnej.

Kolonizacja mieszkaniowa dawnej fabryki nawozów w Luboniu

Zespół budynków dla dyrektora oraz kadry inżynierskiej i technicznej zakładów fosforowych powstał przed I wojną światową, w latach 1909–14, w bezpośrednim sąsiedztwie miejsca pracy, potężnej fabryki nawozów zaprojektowanej przez wybitnego architekta niemieckiego, Hansa Poelziga. Budynki o charakterze willowym wyróżniały się ceglаныmi elewacjami oraz charakterystycznymi ceramicznymi dachami o pięknie zaprojektowanych krzywiznach i drewnianym detalu w postaci gzymsów i okiennic. Całość dopełniały ceglano-drewniane ogrodzenia tworząc spójne, harmonijne i nowoczesne wnętrza urbanistyczne. W okresie międzywojennym otoczenie wypełnił starannie zaprojektowany skwer, którego centralnym punktem był pomnik Siewcy autorstwa Marcina Rożka.

K

kościół pw. św. Marcina i św. Wincentego Męczennika w Skórzewie

Pierwszy kościół w Skórzewie był fundowany w 1300 roku, następny wybudowano w drugiej połowie XV wieku. Przetrwał on do początku XX wieku, kiedy, ze względu na zagrożenie katastrofą budowlaną, musiał zostać rozebrany. Na jego miejscu wzniesiono nową świątynię z wykorzystaniem murów poprzedniego kościoła, a główne wejście poprzedzono efektowną, wysoką na ponad 40 metrów, kilkukondygnacyjną wieżą, wyróżniającą się w panoramie wsi. W 2022 roku pieczę nad parafią przejął Zakon Paulinów, co wiąże się z nawiązaniem do tradycji Jasnej Góry i postaci błogosławionego Stefana Wyszyńskiego.

K

ościół pw. św. Marcina i św. Piotra w Okowach w Konarzewie

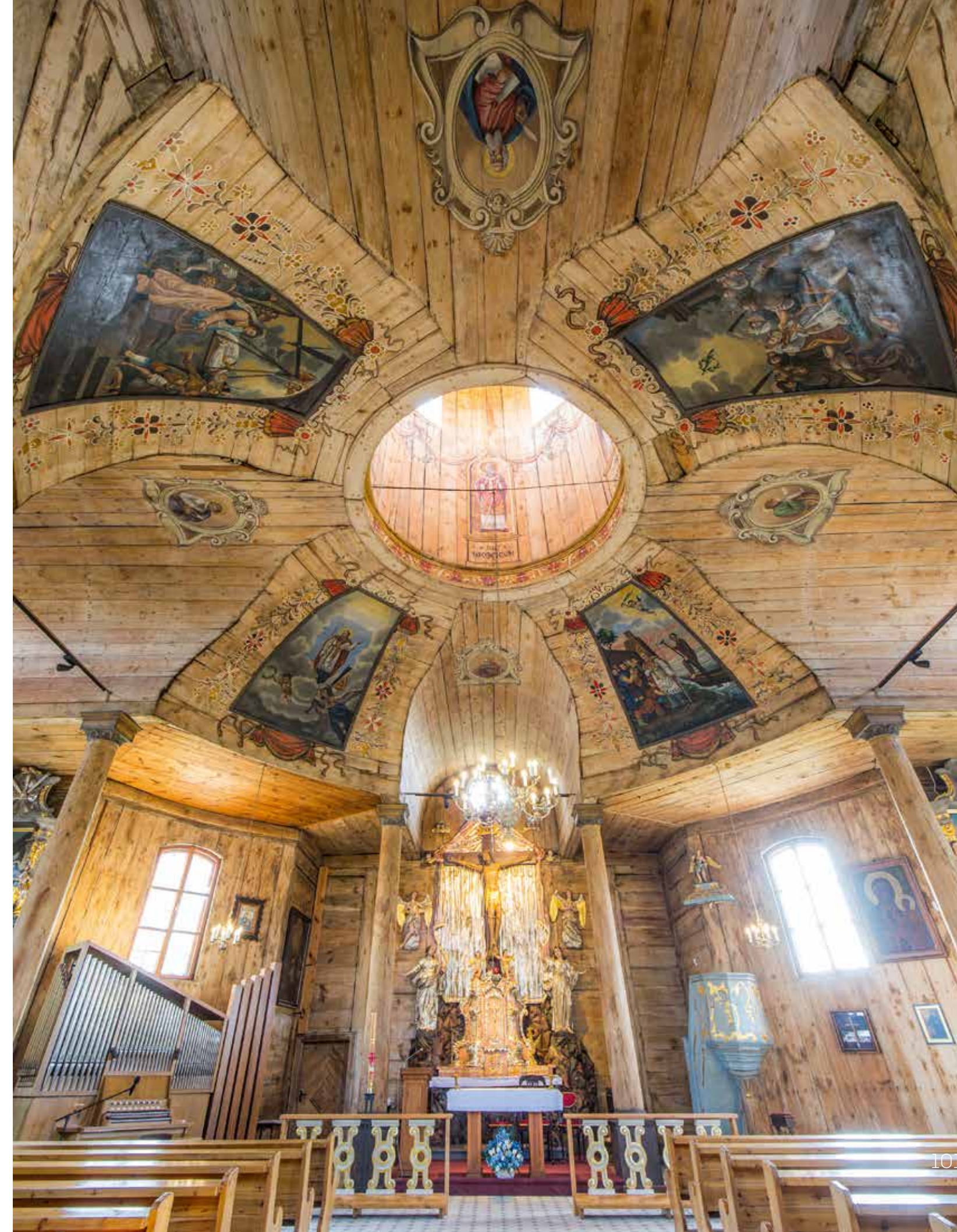
Pierwszy drewniany kościół wybudowano jeszcze w XII wieku. Obecnie stojąca, murowana świątynia jest wypadkową kolejnych przebudów prowadzonych od początku budowy murowanego kościoła na przełomie XVI i XVII wieku, przez cały wiek XVII i do początków XVIII wieku, kiedy bryłę kościoła ozdobiła wysoka wieża. Po gruntownym remoncie przeprowadzonym w ostatnich latach wraz z konserwacją wyposażenia kościół prezentuje się okazale.

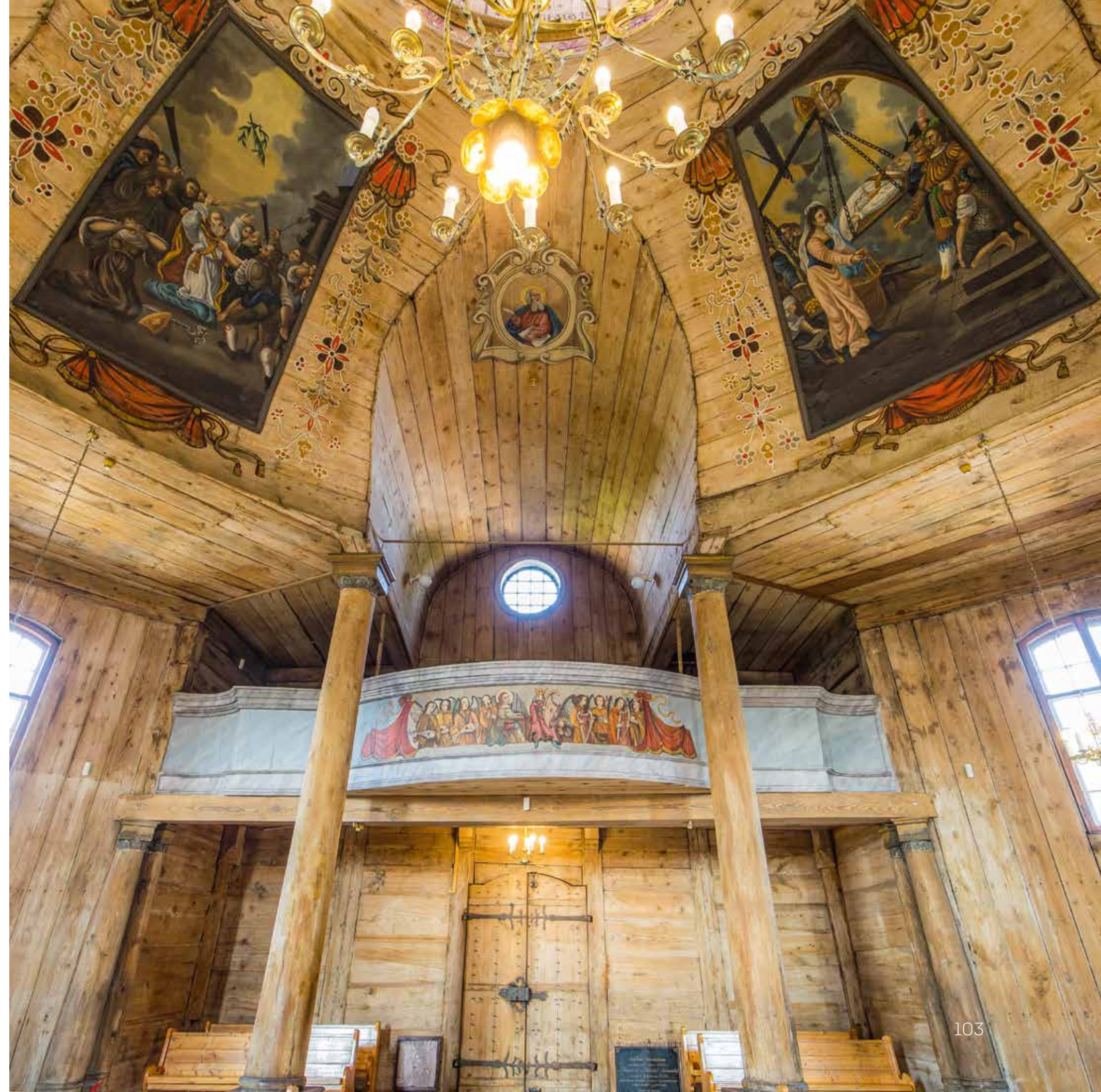

Kościół pw. św. Krzyża w Buku

Kościół został zbudowany w XVIII wieku. Wzniesiony jest w stosunkowo rzadko stosowanej, zdwojonej konstrukcji ścian – zrębowej i szkieletowej. Pierwotnie wzniesiony na planie krzyża greckiego. Wnętrze zdobi spójne, rokokowe wyposażenie z około 1760 roku, a jego najważniejszym elementem jest gotycki krucyfik w ołtarzu głównym z pierwszej połowy XVI wieku. Kościół posiada niezwykle bogatą, „pałacową” polichromię ścian i sklepień, której pozostałości można jeszcze dostrzec w kilku miejscach.

Kościół pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Buku

Kościół jest Sanktuarium Matki Bożej Bukowskiej Literackiej. Pierwsza wzmianka o słynącym łaskami obrazie pochodzi z 1430 roku. „Cudowny” oryginał spłonął w nocy z 25 na 26 stycznia 1945 roku podczas wycofywania się wojsk niemieckich. Obecnie w ołtarzu głównym znajduje się jego wierna kopia. Jediną pozostałością dawnego wyposażenia kościoła jest wczesnobarokowe epitafium Macieja i Stanisława Niegolewskich z około 1634 roku.

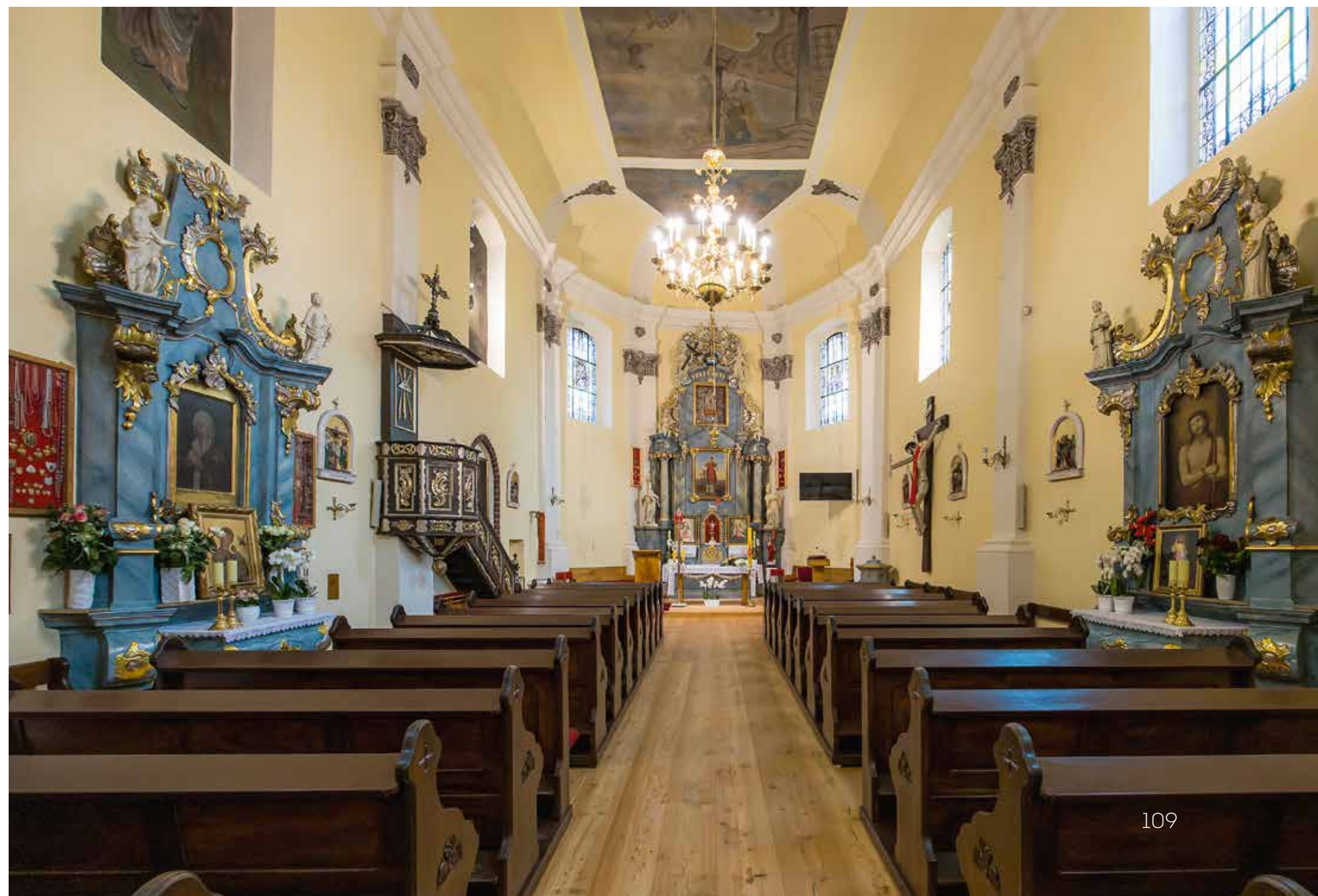

Kościół pw. św. Wawrzyńca w Niepruszewie

Parafia w Niepruszewie istniała już w pierwszej połowie XV wieku. Choć powstanie kościoła datowane jest na rok 1580, to ostatnie badania więźby dachowej pozwoliły przesunąć je o około 50 lat wcześniej. Korpus kościoła zachował swoją średniowieczną sylwetkę, wzbogaconą w 1836 roku od zachodu o neogotycką kaplicę św. Anny z kryptą grobową. Przed kościołem znajduje się trójdzielną bramą z dzwonnica, wzniesioną w 1782 roku.

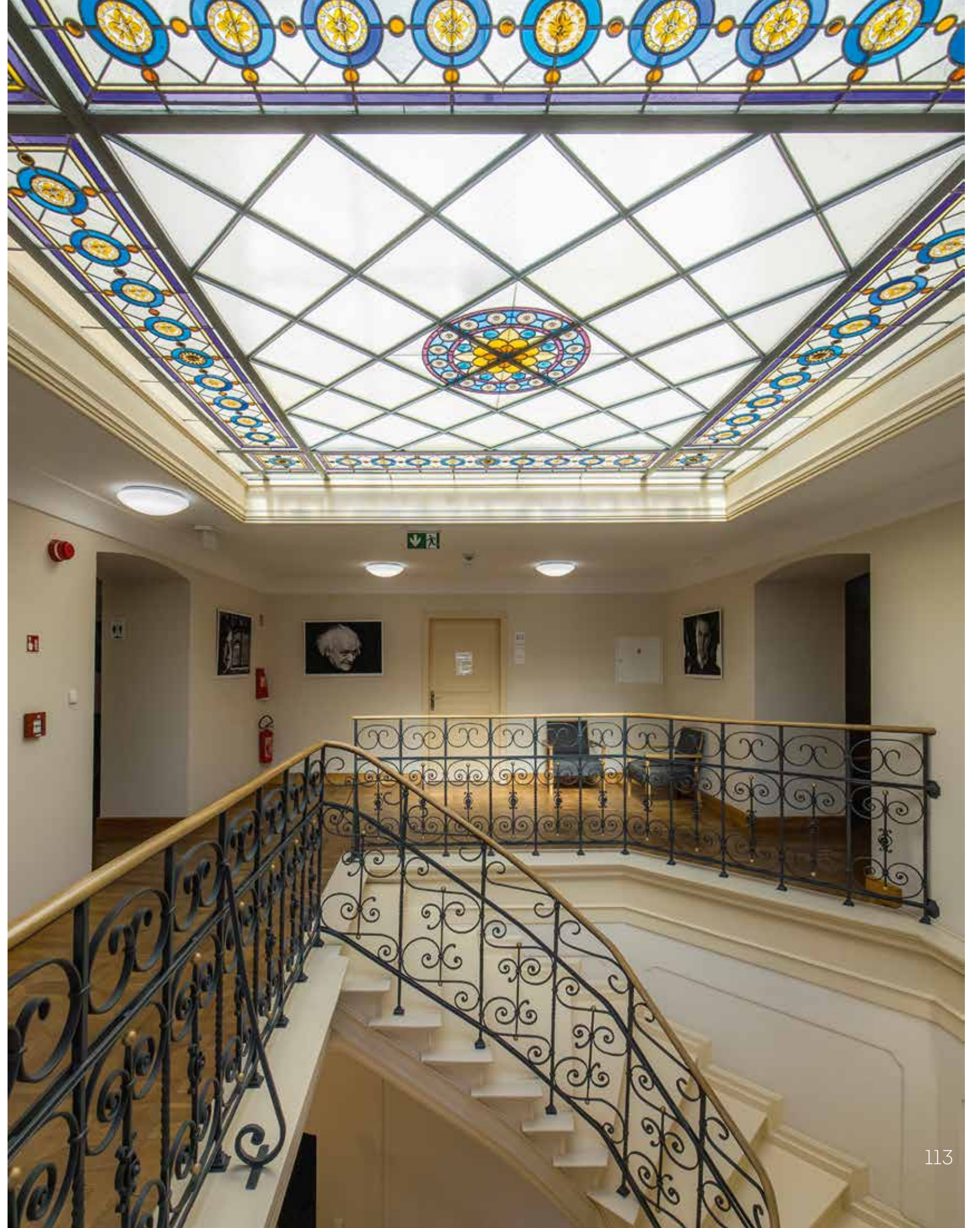

Pałac w Jankowicach

Pałac został zbudowany na początku XIX wieku dla Wawrzyńca Engeströma, szwedzkiego dyplomaty, który ożenił się z Rozalią Chłapowską i osiadł w Wielkopolsce. Znany jest wygląd obiektu z lat 40-tych na podstawie istniejącej ikonografii. Na początku XX wieku rozbudowany i przebudowany według projektu wielkopolskiego architekta, Rogera Ślawnickiego. Jego pierwotna forma nawiązuje do awangardowych nurtów neoklasycystycznych. Po II wojnie światowej i upaństwowieniu majątku, w folwarku istniała spółdzielnia produkcyjna, a w pałacu urządzono ośrodek szkoleniowy. Po kapitalnym remoncie w latach 2016–18 stał się on centrum kulturalnym należącym do gminy Tarnowo Podgórne.

W przeszłości obiekt odwiedzili m.in. Adam Mickiewicz oraz Charles de Gaulle. Okalający pałac park ma około 18 hektarów i został skomponowany w stylu angielskim i naturalistycznym.

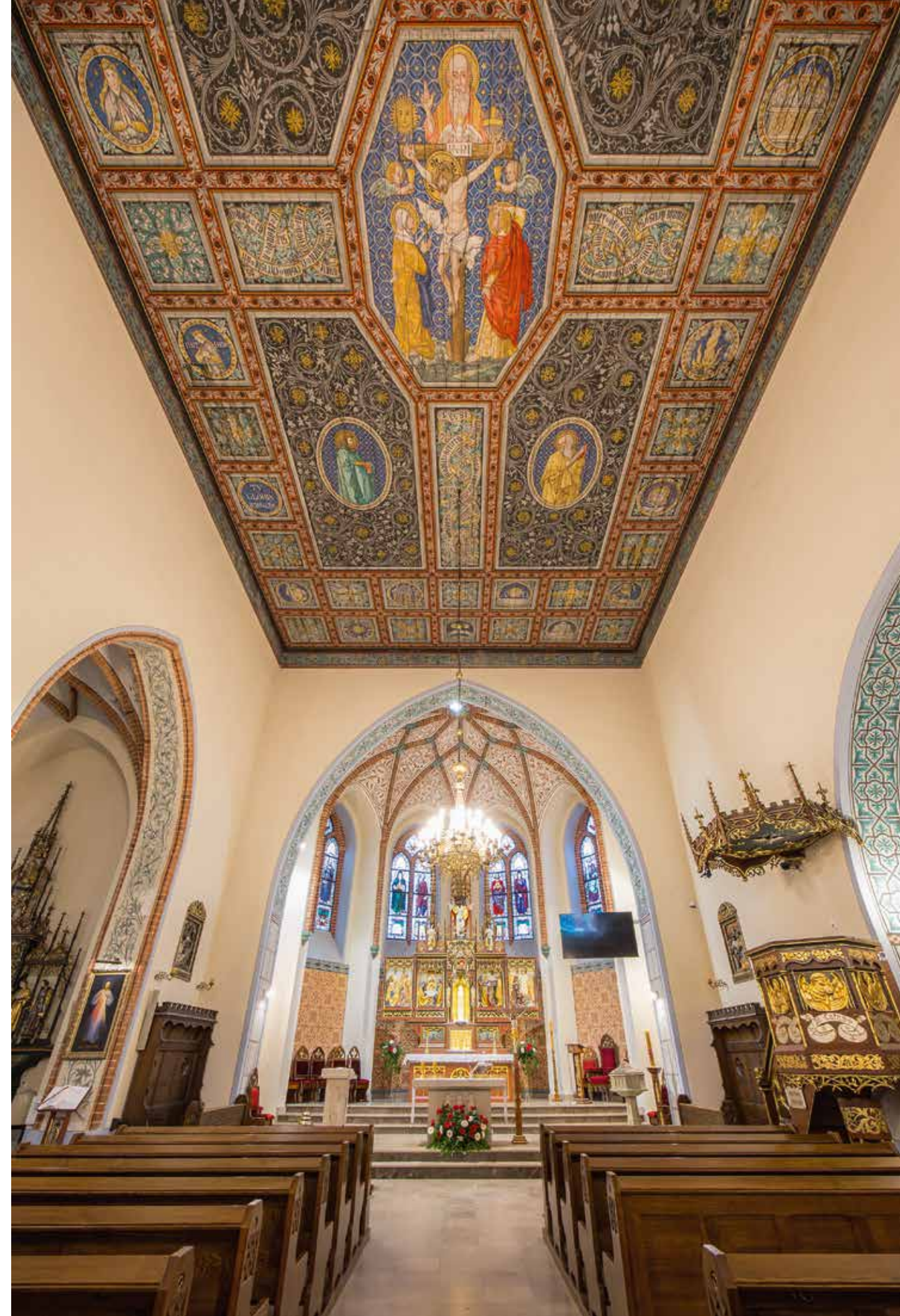
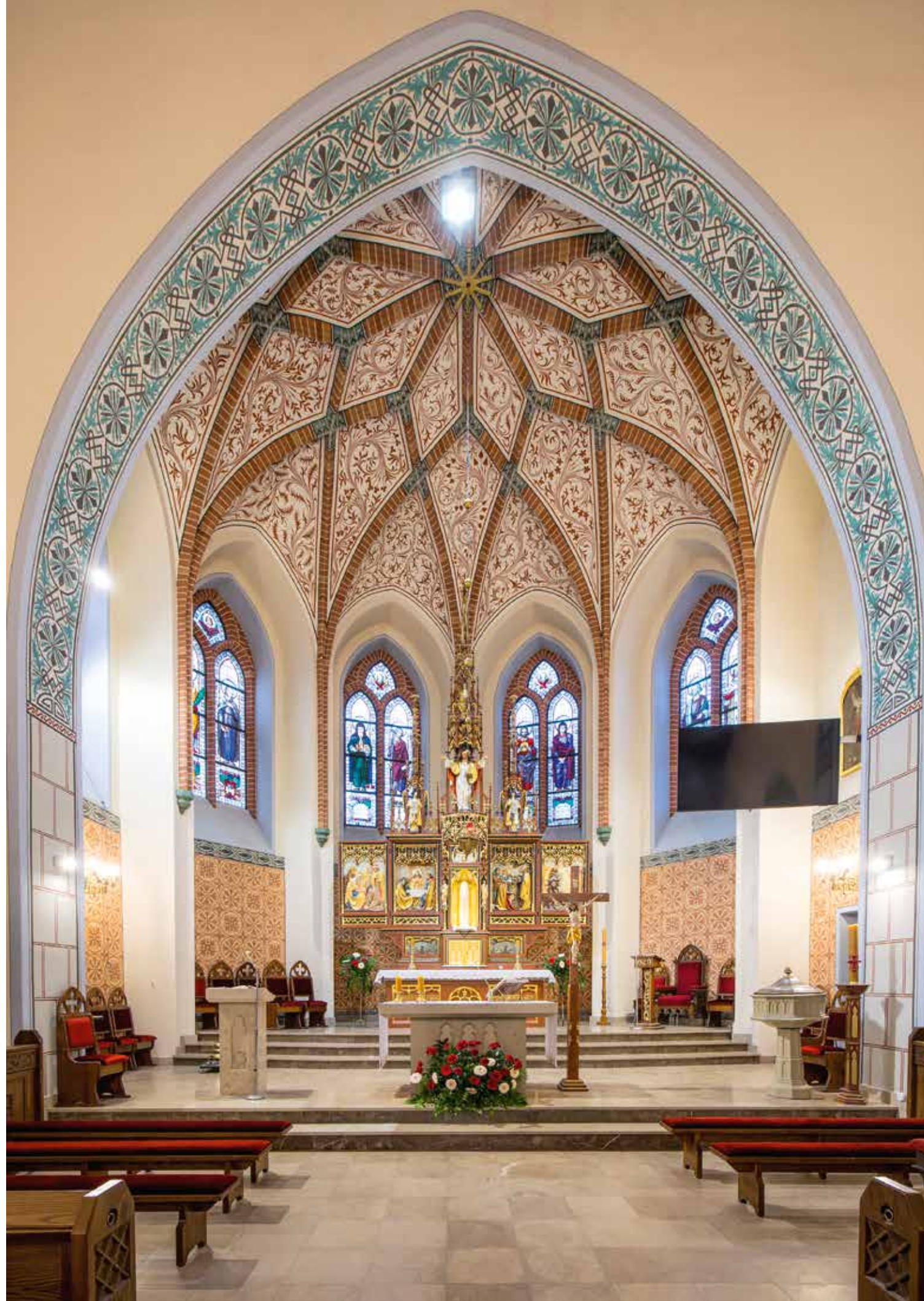

K

kościół pw. św. Jadwigi i św. Jakuba Apostoła w Lusowie

Kościół to interesujący przykład neogotyckiego budownictwa sakralnego z początku XX wieku. Podobnie jak w przypadku kilku innych kościołów w powiecie poznańskim, wybudowano go z częściowym wykorzystaniem murów średniowiecznego kościoła. W ten sposób dawne prezbiterium stało się kaplicą boczną i uratowało przed zniszczeniem historyczny klimat dawnej świątyni. We wnętrzu znajduje się cenny, późnorenesansowy nagrobek rodziny Kierskich z około 1600 roku. Od roku 2013 w kaplicy przechowywane są relikwie Jana Pawła II. Przy wejściu do kościoła od północy, wmurowana jest tablica upamiętniająca generała Józefa Dowbór-Muśnickiego, dowódcę Powstania Wielkopolskiego.

*dwór w Rokietnicy,
obecnie Zespół Szkół
im. J. i W. Zamoyskich*

Reprezentacyjna siedziba ziemiańska zbudowana na początku XIX wieku w otoczeniu niewielkiego parku u zbiegu ulic Szkolnej i Szamotulskiej. Posiada wsparty na kolumnach ganek z tarasem i trójkątny fronton nad centralnym ryzalitem. Wejścia do dworu strzegą ceramiczne lwy, pochodzące ze znanej fabryki Ernsta Marcha w Charlottenburgu, przywiezione z innego obiektu. Zespół stanowi własność powiatu poznańskiego i w ostatnich latach przeszedł gruntowną rewaloryzację, zwłaszcza w odniesieniu do drzewostanu i ogrodzenia. Przywrócono również oś widokową pomiędzy dworem a zbudowanym z fundacji ówczesnego właściciela dworu, Otto von Hantelmana, dawnym kościołem poewangelickim. Budynek dworu, w którym znajduje się administracja oraz sale edukacyjne także poddany był gruntownemu remontowi.

Pałac w Przybrodzie

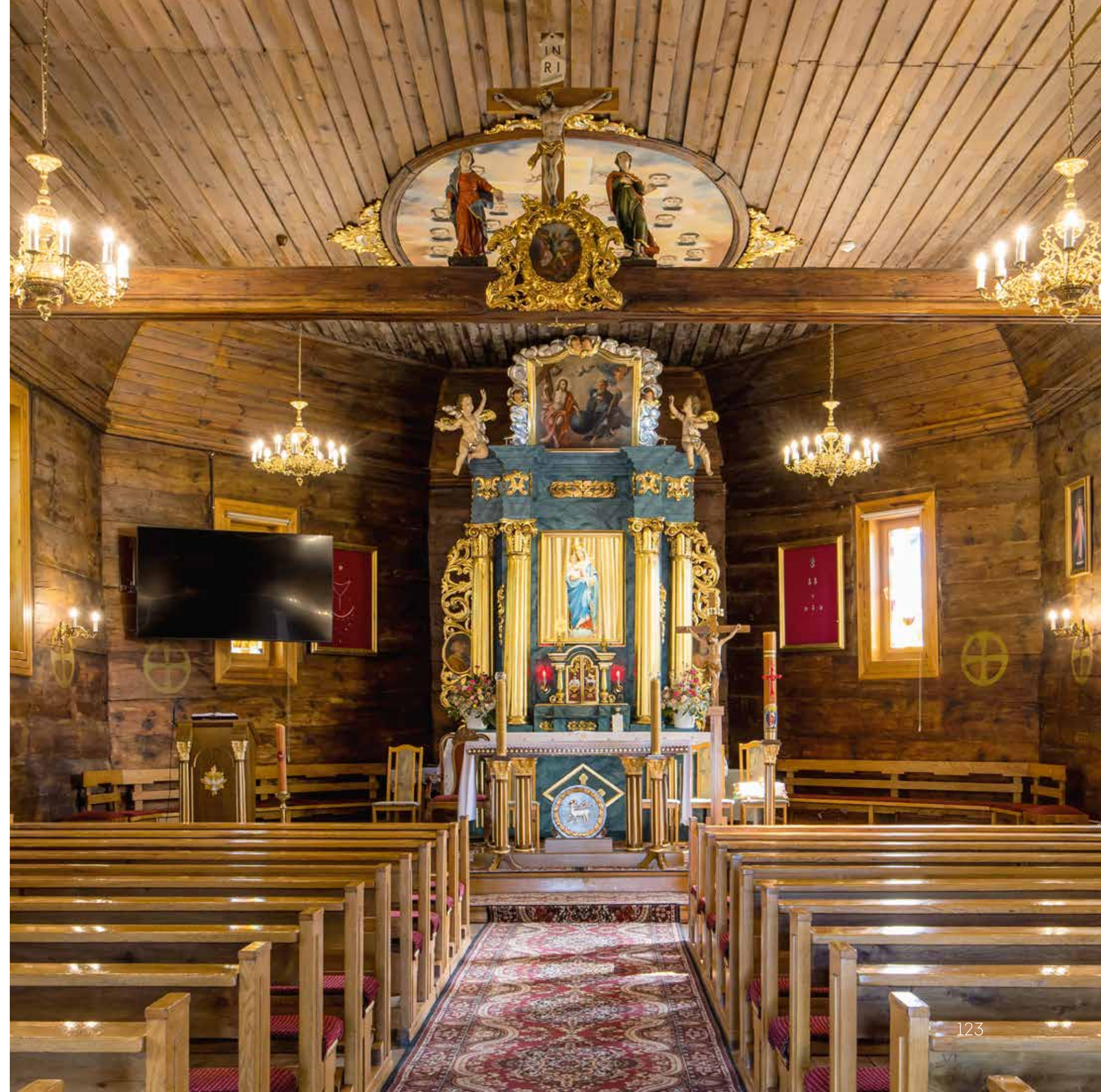
Budowla z przełomu XIX i XX wieku. Pałac był wielokrotnie niszczone i odbudowywany. Obecnie stanowi centrum administracyjne i dydaktyczne Rolniczo-Sadowniczego Gospodarstwa Doświadczalnego Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, które słynie z produkcji owoców, szczególnie jabłek i soku jabłkowego. Budynek po remoncie kapitalnym. Otaczający go park ma charakter krajobrazowy i jest pozostałością po XVIII-wiecznym dworze. Można w nim znaleźć piękne, pomnikowe dęby szypułkowe, również w układzie alejowym, co jest wyjątkowo rzadkim elementem kompozycyjnym parków.

K

ościół pw. Wszystkich Świętych w Chludowie

Barokowa świątynia z 1736 roku, ufundowana przez cysterki z Owińsk, stojąca na miejscu spalonej w 1710 roku przez wojska generała Zeydlitza poprzedniczki. Od 1945 roku kościołem i parafią opiekują się misjonarze werbiści, których nowicjat mieści się w Chludowie. Świątynia jest ośrodkiem kultu Matki Boskiej Królowej Pokoju, która opiekowała się wsią od XVIII wieku. Ołtarz główny składa się z elementów z XVII i XVIII wieku, a w jednym z ołtarzy bocznych znajduje się XVII-wieczny obraz Matki Boskiej ze świętymi Mikołajem, Wojciechem i klęczącym donatorem.

B

udynek dawnego Zajazdu pod Złotą Gwiazdą w Golęczewie

Dawny Zajazd pod Złotą Gwiazdą, czyli Gospoda zum goldenen Stern, był centrum życia wzorcowej niemieckiej wsi Golęczewo (Golenhofen). Zajazd posiadał pokoje dla gości, a także sklep, piwiarnię i bawialnię. Interesującym elementem dekoracyjnym sali był strop z malowidłem przedstawiającym orła Cesarstwa Niemieckiego i wieńcem w barwach narodowych. Oryginalna złota gwiazda z nazwy gospody, zawieszona około 1903 roku, została odnowiona i ponownie umieszczona na budynku pod koniec 2022 roku. Obiekt stanowi własność prywatną i jest przykładem niezwyklej determinacji właściciela, który doprowadził do rewaloryzacji zabytku z jak największym poszanowaniem historycznego kontekstu, na skutek czego został przywrócony pierwotny wygląd budynku, zarówno pod względem kolorystycznym, materiałowym, jak i fakturowym.

K

kościół pw. św. Marii Magdaleny w Długiej Goślinie

Parafia w Długiej Goślinie powstała w 1325 roku. Obecny, drewniany kościół został wzniesiony około 1600 roku. Dwadzieścia jeden lat później wieś wraz z kościołem trafiła do benedyktynek z Poznania, które wykorzystywały to miejsce jako schronienie w czasie epidemii. We wnętrzu świątyni znajdują się między innymi XVI-wieczny krucyfiks, barokowa wieża, XIX-wieczny obraz św. Marii Magdaleny oraz XVII-wieczna rzeźba Chrystusa. Obiekt leży na „Szlaku Kościołów Drewnianych wokół Puszczy Zielonka”. Dzięki szeroko zakrojonym pracom remontowym, przeprowadzonym w ostatnich latach, kościół został uratowany od całkowitej destrukcji, ze względu na poważne problemy konstrukcyjne.

K

kościół pw. św. Jakuba Apostoła w Murowanej Goślinie

Kościół powstał na przełomie XV i XVI wieku. Liczne przebudowy zatarty jednak pierwotny wygląd świątyni. Barokową rozbudowę zabytku łączy się z osobą wybitnego włoskiego architekta, działającego w Wielkopolsce, Pompeo Ferrari. Zakłada się, że kamienie wykorzystane do budowy obecnego kościoła pochodzą z pierwotnej, romańskiej konstrukcji. Do jego najciekawszych elementów należy renesansowa płyta nagrobna Urszuli z Ostrorogów Potulickiej. Wewnątrz kościoła znajduje się również barokowy ołtarz główny z przełomu XVII i XVIII wieku z obrazem św. Jakuba Apostoła. Warto zwrócić też uwagę na barokowe relikwiarze z XVIII wieku oraz dwa boczne ołtarze.

Park w Wojnowie

Park jest malowniczo położony nad jeziorem Wojnowskim. Stanowi własność prywatną. Na jego terenie znajduje się niewielki dwór w typie włoskiej willi podmiejskiej. Wybitnym elementem kompozycyjnym, o wartościach na skalę co najmniej województwa wielkopolskiego, niezwykle już rzadko spotykanym w zabytkowych założeniach parkowych, jest aleja grabowa o długości 200 metrów. Prowadzi ona od dworu w kierunku, położonej już poza granicami parku, wiejskiej kaplicy. Została wyprowadzona w postaci tunelu – bindażu, utrzymywanego zgodnie ze sztuką ogrodową. Rokrocznie prowadzone są na niej prace konserwatorskie, utrzymujące przesklepiony kształt konstrukcji. Powstała ponoć na życzenie ówczesnej właścicielki zespołu dworsko-parkowego, by mogła ona przejść ocienioną aleją do kościoła.

POWIAT
POZNAŃSKI

PODRÓŻ PO **17 GMINACH POWIATU POZNAŃSKIEGO**
PROWADZI NASTĘPUJĄCO:

6	Czerwonak
18	Swarzędz
24	Pobiedziska
30	Kostrzyn
38	Kleszczewo
44	Kórnik
56	Mosina
64	Puszczykowo
74	Stęszew
88	Komorniki
92	Luboń
94	Dopiewo
100	Buk
110	Tarnowo Podgórne
118	Rokietnica
122	Suchy Las
126	Murowana Goślina

*Zabytki stanowią o naszej
tożsamości. Są źródłem
dumy i inspiracji.*

*Jan Grabkowski
starosta poznański*

